1843. No. 231.

ARNHEMSCHE COURANT.

De prijs dezer Courant, die geregeld *vijfmaal* 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Zondag*, *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag* en *Zaturdag*, is *f* 5 in de drie maanden.

MAANDAG 20 NOVEMBER.

De prijs der Advertentiën is, van *een* tot *vier* regels *f* 1,00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen segelregt, voor elke plaatsing.

PLEITREDE *van den Wel Edel Gestrengen heer mr.* J. M. DE KEMPENAER, *uitgesproken, den* 14den *november* 1843 *voor de arrondissements-regtbank te Arnhem, in zake van den drukker en uitgever der* Arnhemsche Courant; *beschuldigd van laster jegens den koning, in allen gevalle van laster jegens den koning en hoogstdeszelfs ministers.*

EDEL ACHTBARE HEEREN!

Hoe moet ik het tijdstip noemen, dat wij thans beleven? Mij dunkt het mag *uiterst gewigtig*, *zorgbarend*, *kommervol* worden genaamd.

Voorzeker! gij hebt van die treurige dagen gehoord en gelezen, toen alle *grootheid*, *magt* en *welvaart* van den Nederlandschen bodem waren geweken; *tweedragt*, *verwarring* en *onheilen* derzelver plaats innamen, en de fiere Republiek der Vereenigde Nederlanden werd gesloopt. Gewisselijk! gij brengt u nog gemakkelijk die verwachting-volle, maar kortstondige jaren te binnen, toen de koorts der omwentelings-zucht scheen te hebben uitgewoed, en het gezond verstand, weder ten zetel verheven, wijzere wetten voorschreef, en rust en orde en vrijheid aan den geschokten, maar nog behouden, vaderlandschen bodem verzekerde. — Ongetwijfeld! zij staan nog gegrift in uw geheugen, die bange en bangere dagen, toen wij van den overweldiger van Europa's vasteland eenen uitheemschen koning moesten vragen, om weldra, van volksbestaan beroofd, en naam en taal af te staan en de knellende ketenen zijner ondragelijke heerschappij te torschen. — Maar zeer zeker zweeft u ook nog levendig en onvergetelijk voor den geest dat gelukkige oogenblik, toen het volk van Nederland andermaal het juk der slavernij afschudde, op nieuw, met de wapenen in de vuist, onder de volken van dit werelddeel zich vestigde, en de Nederlandsche provinciën, ter verzekering van hare vrijheid en onafhankelijkheid, den ouden band hernieuwden; maar nu, onder afstand van het souverein gezag aan eenen telg uit het geliefde stamhuis van ORANJE, onder de wijze beperking van een voorzigtig staats-verdrag. — Gij kent nog in alle bijzonderheden de blijde verwachtingen van dat gezegend oogenblik! — En nu, na verloop van 30 jaren, durf ik u naauwelijks vragen: wat is er van die verwachtingen geworden?

Wij werden tot een koningrijk verheven! Dat lag niet in onze wenschen, niet in onze bedoelingen, niet in onze belangen. — Maar, ik beken het, het denkbeeld had iets aantrekkelijks, uitlokkends zelfs: de schoone Nederlandsche nalatenschap van KAREL V nog eens bijeen kon brengen, en de proef te nemen, of de meerdere wijsheid en verdraagzaamheid der 19de eeuw bijeen te houden en tot een kon doen smelten, hetgeen de drieste onkunde en de moordzieke vervolgzucht der 16de eeuw had verdeeld en vaneen gescheurd!

Gij weet het, wat er van dat koningrijk is geworden; hoe duur die vereeniging ons te staan is gekomen; wat ons die scheiding heeft gekost: hoe vele en hoe groote offers wij, negen jaren achtereen, hebben moeten brengen voor eene volharding, van welke wij noch het nut, noch het doel immer hebben doorgrond.

[illegible] nu zijn wij uitgeput; en nu zijn wij met schulden overladen; en nu gaan wij gekromd onder den zwaren last eener ontelbare reeks van ministeriën, departementen, besturen, en wat niet al, — geëvenredigd misschien aan de behoeften van een uitgestrekt rijk, buitensporig zeker voor het kleine overschot van het koningrijk der Nederlanden.

Maar er is erger! De welvaart is uit ons midden geweken; de handel zit neerslagtig, en, door verliezen geteisterd, werkeloos stil; de eene fabriek na de andere wordt gesloten; de scheepstimmerwerven worden gesloopt; de lijnbanen zijn zonder leven; de zeilmakerijen zonder werk; de voornaamste onzer overzeesche bezittingen lijdt door gebrek aan geld, door verbod van handel, door overdrijving van monopolie; de andere ligt verwaarloosd daar, en smeekt om ondersteuning; de jaarlijksche rekeningen van staat leveren jaarlijks te-korten van verscheiden millioenen op. Om deze te dekken worden de staatsschulden vermeerderd en de belastingen verhoogd. Deze verhooging doet de milde weelde inkrimpen en hare weldaden terughouden. Die vermindering van uiterlijken welvaart ontzegt aan duizende huisgezinnen het dagelijksch brood; — en dat brood wordt, om de vermeerdering der belastingen, dagelijks duurder. Van daar, waar gij u wendt, krijgslieden zonder dienst, ambtenaren zonder betrekking, kooplieden zonder verdiensten, winkeliers zonder nering, werklieden zonder arbeid, kommer op ieders wezen, jammer in elks huis.

Maar nog is er erger dan dat!

Er is, wat er in het geheel niet moest zijn; er ontbreekt, wat er volstrekt moest wezen. — Er is *ontevredenheid* onder alle standen, in alle kringen, in ieders gemoed. En er ontbreekt bij alle besturen, in alle bedrijven, bijna bij allen die onschatbare *geestkracht*, die eens onze vaderen wonderen deed ten uitvoer brengen, steden scheppen, havens delven, stormen en oceanen braveren, en de schatten der verst gelegen landen overstorten in vaderlandschen schoot.

De last, die gewillig wordt gedragen, wordt ligt, al is zij ook nog zoo zwaar. Dat heeft onze geschiedenis van 1830 — 1840 bewezen.

Doch ontevredenheid wekt wederspannigheid, en het kind der ontzonken geestkracht heet *gebrek*.

Twijfelt gij of voorboden daarvan onder ons worden gevonden? Wandelt dan met mij langs den verlaten IJkant der kwijnende Amstelstad; let op de doodsche stilte, die op de werven heerscht, en telt de opgetakelde koopvaarders, die liggen te rotten in het dok. — Plaatst u nevens mij aan de boorden van onzen grooten Rijn, en ziet daar groote sleepbooten, in Frankrijk gebouwd en in dienst eener Keulsche maatschappij, de goederen, uit zee gelost en naar zee bestemd, onze steden voorbij voeren. — En leest het in de dagbladen, dat Amstels weldadigheid eene halve tonne gouds heeft bijeengebragt, om aan werkelooze handen arbeid te verschaffen, door wandelingen aan te leggen en verfraaijingen aan te brengen. — *Wandelingen* en *verfraaijingen* voor eene zinkende koopstad! — Het is, alsof de geneesheer gebood den zieltogende het gelaat te blanketten, en hem een bruiloftsgewaad om de uitgeteerde leden te hangen, opdat het afzigtelijke van zijn lijden het oog der omstanders niet kwetse, en de maagschap niet bemerke, dat het dierbare hoofd des huisgezins zoo zoo aan het graf zal toebehooren.

Regters! had ik geenen grond, het oogenblik, dat wij beleven, *uiterst gewigtig*, *zorgbarend*, *kommervol* te noemen? En wat gij ook van mijne bescheidenheid mogt verwachten; het zal zeker dit niet wezen, dat ik zou kunnen vergeten Nederlander te zijn, en dat ik hier de klagte over het leed van mijn vaderland in den benaauwden boezem zou kunnen smoren.

II.

En wat doen onze ministers in dit hagchelijke oogenblik? De natie zucht onder de lasten, en hijgt naar — en smeekt om, — verligting. De minister van financiën zeide: *onze hulpmiddelen zijn niet uitgeput, want wij kunnen de belastingen verhoogen.*

Het fabrijk-belang der Belgen had de geboorte gegeven aan een stelsel van in- en uitgaande regten, dat den handel aanmerkelijk benadeelde, en de naburige staten tegen ons in het harnas gespte en tot *represailles* aanvuurde.

Dadelijk na den opstand in 1830 werd een milder stelsel, in het belang des handels, aan de getrouw geblevene gewesten beloofd: maar het ten einde snellende jaar 1843 ziet die belofte niet vervuld. Hetgeen diezelfde minister van financiën inmiddels beproefde strekte grootendeels om die lasten nog te vermeerderen.

De behoefte aan een homogeen ministerie is aangetoond. De minister van justitie aanvaardde zijne portefeuille met de onderteekening van een besluit, regelende hoe de ministers op gezette tijden te zamen zullen komen, om met elkander over 's lands zaken te redekavelen, zonder evenwel een besluit op te maken; — en onlangs verklaarde diezelfde minister plegtig, dat Z. Ex. wel ministers, maar geen ministerie kent.

De benarde staat van 's lands geldmiddelen vordert aanmerkelijke vermindering van de te hoog opgevoerde huishouding van staat. De noodzakelijkheid daarvan wordt erkend, maar de uitvoering kan geen plaats hebben, zonder voorafgegane wijziging der grondwet.

Die wijziging wordt van vele kanten gevraagd, zelfs gevorderd. De minister van justitie heeft geantwoord, *dat daaraan voor als nog niet wordt gedacht.*

De eindbeschikking met Belgie moest het aandeel bepalen, dat de Belgen in onze staatsschuld moeten dragen en de teruggaaf verzekeren, van de, sedert 1830, voor hen uitgeschotene rente-betalingen van dat aandeel.

Bij het tractaat, met Belgie gesloten, is veel, zeer veel opgeofferd, om dat een en ander tot eene, in termijnen te betalen, hoofdsom te brengen.

Dat tractaat, den 5den november 1842 gesloten, is bij de wet van 4 februari 1843 goedgekeurd.

Op dezen oogenblik is zelfs nog geene aanstalte gemaakt om den eersten termijn te kunnen ontvangen, vermits het gebruik, daarvan te maken, niet langs den gewonen en eenvoudigen, maar langs eenen buitengewonen weg van ingewikkelde en kostbare beursspeculatiën is gezocht; en de hulp is ingeroepen niet van de Nederlandsche kapitalisten of Hollandsche bankiers, maar van buitenlandsche baronnen, uit de afstammelingen van den broeder van ESAU.

Onze naburen zijn tegenwoordig, tot verbittering toe, vijandig tegen ons gezind, niet meer, omdat zij ons onzen welvaart benijden; maar, omdat zij ons ten laste leggen, dat wij, naijverig om de hunne, hun het genot bemoeijelijken van de vrij verklaarde stroomen, als hunne waterwegen naar zee.

Die vijandige gezindheid heeft de geboorte gegeven aan — of ten minste het daarstellen bespoedigd van — de ijzeren baan van Keulen naar Antwerpen, bestemd om deze stad tot nog gevaarlijker mededingster van Amsterdam en Rotterdam te maken dan zij ooit is geweest, en den Rijnhandel geheel aan Nederland te onttrekken.

En wat wordt er, ter verijdeling daarvan, gedaan? Niets! volstrekt niets; zelfs niet gezorgd voor de bevaarbaarheid van Waal en Rijn.

Maar wanneer, onder al dat leed, en in het midden dier treurige herinneringen en nog treuriger vooruitzigten, een orgaan der vrije drukpers hare stem verheft, om over eene afwijking der grondwet te klagen, — dan is de minister van justitie gereed, dan blaakt Z. Exc. zelfs van ijver, om, ware het mogelijk, die stem te smoren en anderen van het grondwettig gebruik dier vrije drukpers af te schrikken.

Regters! op die poging vestig ik thans uwe aandacht, om de strafvordering, daaruit voortgevloeid, te bestrijden. En wat gij ook van mijne bescheidenheid mogt verwachten, het zal zeker *dit* niet zijn, dat mijne levendige belangstelling in de groote en dringende aangelegenheden van mijn vaderland, in dit hagchelijke oogenblik, de verbazing zou kunnen verzwijgen, die zich van mij meester maakt, wanneer ik den minister van justitie tijd, lust en ijver zie overig hebben, om eene strafvordering als deze te gelasten, te volgen, te besturen.

III.

Hoedanig verdient de *Arnhemsche Courant*, tegen welke deze strafvordering is ingesteld, te worden beschouwd en geschat?

Het gezag en de magten in onzen staat zijn verdeeld bij verdrag. — Dat verdrag bevat alzoo het levensbeginsel van den staat. — Daarom zeide in 1840 de dubbele Kamer, in haar adres van antwoord, tot den koning: *de grondwet is het plegtanker van Neerlands vrijheid en volksgeluk.*

Dat *palladium* verdient bescherming. Het vindt die:

1°. In het *belang* van ieder ingezeten van den staat. Maar die kunnen onverschillig zijn; — door huishoudelijke beslommeringen belet worden, dat belang voor te staan.

2°. In den *eed*, welken alle ambtenaren, van den koning af tot den geringsten toe, hebben te zweren, *dat zij de grondwet zullen onderhouden.* — Maar de indruk daarvan kan verflaauwen of verloren gaan.

3°. In de *vertegenwoordiging* des volks in de beide Kamers. — De leden derzelve zijn tot wachters der grondwet

aangesteld. — Maar zij zijn niet alwetend, niet alomtegenwoordig. Zij kunnen sluimeren. De geschiedenis bewijst zelfs, dat zij kunnen slapen, of ten minste hoorende doof en ziende blind zijn. — Daarom is er nog een vierde middel, ter bescherming der onschendbaarheid van de grondwet, volstrekt noodig; en dat wordt gevonden

4°. in de *vrije drukpers.* — Van haar zegt art. 225 der grondwet:

Het is aan elk geoorloofd om zijne gedachten en gevoelens door de drukpers, als een doelmatig middel tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting, te openbaren, zonder eenig voorafgaand verlof daartoe noodig te hebben, blijvende nogtans elk voor hetgeen hij schrijft, drukt, uitgeeft of verspreidt verantwoordelijk aan de maatschappij of bijzondere personen, voor zoo verre dezer regten mogten zijn beleedigd.

De graaf VAN HOGENDORP deelt ons daaromtrent in zijne *Bijdrage tot de huishouding van staat*, deel VIII, bladz. 377 het volgende mede:

Op den aandrang van deze (de zuidelijke leden in de commissie tot herziening) *is het art. 227 op de vrijheid van drukpers ingelascht. Wij hadden zulk een genot gehad van deze vrijheid onder het gemeenebest, dat wij de zaak beschouwden als van zelve sprekende, en, in den tijd van meer dan twee eeuwen, onder ons tot eene vaste gewoonte geworden. Onder de Fransche overheersching was het echter geheel anders geweest, en onder deze overheersching hadden de zuidelijke provinciën vrij wat langer gestaan dan wij. Het verlangen naar zulk een duidelijk beginsel en voorschrift, in de grondwet, was dus aan deze zijde zeer natuurlijk, en evenzoo aan de andere zijde de genegenheid, om het toe te staan. De zaak zelve is van zoo groot gewigt, dat men onder de Engelschen algemeen hoort zeggen, dat, wanneer alle vrijheden verloren gingen op de vrijheid van de drukpers na, deze alleen genoegzaam zou zijn, om al de andere te herstellen.*

5°. Daarmede staat in verband art. 4 der wet van 16 mei 1829, luidende:

De bepalingen van art. 2 en 3 dezer wet zullen het regt, om over de handelingen der openbare magten zijne gedachten te kunnen uiten en die te beoordeelen, geenszins kunnen krenken.

De dagbladen, als organen der publieke opinie, zijn onmisbaar in eenen constitutionelen staat. Zij ondersteunen de overige waarborgen en middelen ter bescherming van de onschendbaarheid der grondwet en houden dezelve wakker; zij sluimeren noch slapen niet, maar leveren zelve den besten waarborg voor die onschendbaarheid op, bij dag en bij nacht op den uitkijk staande. Zij stichten daarbij nog dit onberekenbare nut, dat zij de algemeene belangstelling opwekken en voeden, en daardoor het levensbeginsel in de natie onderhouden.

Want het is eene sedert eeuwen erkende waarheid, dat *die* staat rijp is voor de ontbinding, ja, in zich zelven reeds ontbonden *is*, welks burgers geene belangstelling betoonen in de onkrenkbaarheid zijner regten en in de regelmatigheid zijner regering.

Verdienstelijk zijn daarom zij te achten, die hunnen tijd en hunne talenten aan den weldadigen arbeid besteden, om al de besturen van dit rijk altijd en overal te bespieden, iedere hunner handelingen te beoordeelen, elke afwijking aan te wijzen, alle wezenlijke belangen van den staat voor te staan, ten einde daardoor de opmerkzaamheid der wachters voor de grondwet op te wekken en de belangstelling der bestuurden levendig te houden. En waarlijk, waar een *Journal de la Haye* in de Fransche en een *Nederlandsch Nieuwsblad* in de Nederduitsche talen de handelingen en de woorden der ministers altijd prijzen, en uitbundig prijzen, daar is het volstrekt noodzakelijk, dat de *Arnhemsche Courant*, met andere dagbladen, diezelfde handelingen en woorden der ministers van een onpartijdig en onbevooroordeeld standpunt beschouwen, en ook hunne meening uiten; want: *du choc des opinions jaillit la vérité.*

Maar er zijn er, die deze beoordeelingen, als zij afkeurende uitvallen, toeschrijven aan bedilzucht, betweterij, poging om ontevredenheid te stichten en het zaad van tweedragt uit te strooijen.

Wat moeten wij van *hen* zeggen?

Van deze beiden één: of dat zij den aard en de waarde van eenen constitutionelen regeringsvorm niet begrijpen, — of dat de grondwet voor hen eene ondragelijke keten is, en dat zij niets vuriger verlangen dan deze te slaken, om met vrije handen den dwingeland te kunnen spelen.

Regters! gij behoort tot geen van deze beide soorten van vreemdelingen op onzen vrijgevochten grond: en ik behoef dus niets meer te zeggen, om Ul. mijne meening te doen deelen, dat de *Arnhemsche Courant* HOOG verdient te worden *gewaardeerd*, en hare gekozene taak als *hoogst weldadig* geroemd.

IV.

Welk is het *onderwerp*, waarover de *Arnhemsche Courant* vrijmoedig in de zinsnede, die stof tot deze vervolging heeft opgeleverd, hare meening heeft geuit?

Over het gebruik, van het regt van *dispensatie* gemaakt.

Mr. I. BOEIJ, in zijn *Woordentolk* zegt:

Men verstaat in het algemeen door het woord DISPENSE en DISPENSATIE *een ontslag, eene bevrijding, en wel voornamentlijk die toegestaanheit van de Hoog overigheit, of Regter, waarby hy aan iemant iet toestaat tegen de wet of ordinaire practyk.* MERLIN, in zijn *Repertoire*, op het woord *Dispense*: *C'est une indulgence de la loi, un relâchement de la rigueur du droit, en faveur de quelques-un pour des considérations particulières.*

Dat is, van het uiterste gewigt, want die opheffing der wet, in een bijzonder geval, onderstelt grooten gezag, dan het gezag van hem, die de wet schreef.

De bemoeijing van den eerste, kan het werk van den laatste verijdelen, verlammen, vernietigen.

Welk nadeel dat kan stichten in een welgeordenden staat, vinden wij ontvouwd in eene Resolutie van de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, van 29 april 1671, te vinden in het *Groot Plakkaatboek*, Deel 3, bl. 1243 en volg., waar wij lezen:

»Waer op gedelibereert; ende in achtinge ghenomen zynde, »dat van gene Placaten ende Ordonnantien door haer Hoogh »Mog., naer eene gemeyne bewilliginghe ende overgifte van »alle de Bondtgenoten gearresteert ende gepubliceert, bij yemandt anders als by haer Hoogh. Mog. selfs, ende dan noch »niet, anders als met een eenparige ende consonante toestemminge van alle de respective Provincien kon werden gedispenseert, ende dat veel min geene subalterne Collegien, de »welcke op haren Eedt gehouden zyn, haer, 't casus voorvallende, naer de voorschreve Placaten ende Ordonnantien »te reguleren, en daernaer te vonnissen, uyt eenige consideratien, hoedanigh die oock souden mogen zijn, vermoghen »van deselve Placaten te dispenseren, yemandt daervan te »ontheffen, of deselve door conniventie of dissimulatie, ongeexecuteert te laten; en dat deselve subalterne Collegien selfs, »oock dan, soo wanneer sy over het verstant van eenigh »Placaet of Ordonnantie souden moghen komen te hallucineren »ofte te twyffelen, gehouden zyn daer op alvooren eenighe »dispositie te doen, te versoecken ende af te wachten de »elucidatie van haer Hoogh Mog., ende dat in desen niet »gehallucineert of ghetwyffelt konde werden, of de inkomende »Hammen, notoirlyck een ghedeelte van Speck zynde, waren »ten minsten subject deselve belastinghe, die by haer Hooge »Mog. Resolutie van den tweeden, en de Waerschouwinge van »den twee en twintighsten Januarij laetstleden, op het inkomende Speck ghestelt was; ende dat het van de alder-uyt»terste consequentie is, dat de respective Bondtgenoten, na »rype overweginge van alles, dat geconsidereert behoorde »te werden voor den dienst van den Lande, eenige Placaten »ofte Ordonnantien hebbende gearresteert, ende gedaen publiceren, ende haer dan de voorsorge op te dragen, by die gene »die de executie van de voorschreve Placaten incumbeert, »gerust houdende, t' elckens door sodanige dispositien, van »haer ooghmerck gefrustreert souden werden, ende de voorschreve Placaten alsoo alleen van het goedt-duncken ende »wel-behagen van de voorsz. subalterne Collegien dependeren »souden: Dat oock daer door, ende op soodanige exemplen, »andere Collegien haer van haer plicht in gelycke, ende »andere saecken komen te emanciperen, ende mits dien veroorsaeckt werdt, dat de Inghezetenen niet allomme eenpaerlyck, soo als nochtans behoort getracteert, de Placaten »ende Ordonnantien onge-executeert gelaten, ende de salutaire intentien van den staet t' elckens ge-eludeert werden, »tot groote blaesme ende ondienst van den Lande;" Deze gronden zijn op nieuw ontvouwd in eene opgevolgde Resolutie van diezelfde Staten-Generaal van 16 mei 1671.

Gelijke resolutien namen de staten van Holland den 24sten december 1664 en den 10den december 1671.

De staatsregeling van 1798 huldigde, in art. 5, volkomene gelijkheid van allen voor de wet, en duldde geene dispensatiën.

De staatsregeling van 1801 bevatte de art. 38 en 53, luidende:

Art. 38. *Het staats-bewind oefent nimmer, in welk geval ook, eenige wetgevende magt uit; en bezit geen vermogen, hoegenaamd, tot het verleenen van dispensatie van eenige bestaande wet.*

Art. 53. *Het wetgevend ligchaam verleent bij uitsluiting dispensatie van wetten, alsmede, na ingenomen te hebben het advies van het nationaal geregtshof, absolutie en remissie van straffen, bij regterlijke sententiën opgelegd.*

In de staatsregeling van 1805 vinde ik geene bevoegdheid, tot het geven van dispensatiën verleend.

De staatsregeling van 1806 gunde den koning geen regt van dispensatie, maar bepaalde in art. 78:

Het nationaal geregtshof verleent surséance van betaling, brieven van sureté de corps, en voorts zoodanige dispensatiën, als door de wet aan hetzelve zullen worden opgedragen. Alleen die, bij de *wet* opgedragen; geene anderen.

De grondwet van 1814 nam in haar 50ste artikel deze bepaling op: *Behalve de gevallen, waarin het regt van dispensatie aan den souvereinen vorst, bij de wet, zal worden toegekend, verleent dezelve ook in zoodanige bijzondere gevallen, welke niet gevoegelijk uitstel kunnen lijden, wanneer de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, dispensatie van wetten, na ingenomen advies van den Hoogen Raad der Vereenigde Nederlanden, en geeft daarvan bij de eerste vergadering opening.*

Daarmede werd bij de beraadslagingen over de grondwet van 1815 geen genoegen genomen, maar, volgens het Journal van den heer RAEPSAET, verlangd, une [illegible] qui soit restrictive du droit de dispense.

Daartoe werd eene commissie benoemd.

Daaruit schijnt voortgevloeid art. 68 (nu 67) der grondwet van 1815, luidende:

Behalve de gevallen, waarin het regt van dispensatie aan den koning bij de wet zelve wordt toegekend, verleent dezelve ook, wanneer de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, en de zaken niet gevoegelijk uitstel kunnen lijden, na den Raad van State gehoord te hebben, dispensatie op bepaalde verzoeken van bijzondere personen, wier belangen, na ingenomen advies van den Hoogen Raad, in materie van justitie, en na behoorlijk onderzoek der zaken bij de overige departementen van algemeen bestuur, welke zulks aangaat, gebleken zijn zoodanige vrijstelling van wettelijke bepalingen in billijkheid te vereischen. In de eerst volgende vergadering der Staten-Generaal wordt door den koning opening gegeven van al de dispensatiën door hem alzoo verleend.

Daarin vindt men:

1°. Onderscheiding tusschen het regt van dispensatie bij de wet toegekend, — en dat, *niet* bij de wet toegekend.

2°. Omtrent het laatste den regel, dat het alleen door de drie takken der wetsmagt kan worden uitgeoefend.

3°. Uitzondering daarop, onder deze bedingen:

a) dat de Staten-Generaal niet zijn vergaderd;

b) dat de zaak niet gevoeglijk uitstel kan lijden;

c) dat de Raad van State zij gehoord;

d) dat er een bepaald verzoek zij gedaan;

e) door een bijzonder persoon in zijn bijzonder belang;

f) dat de Hooge Raad of ander departement van algemeen bestuur zij gehoord in zijn advijs;

g) dat er gebleken zij, dat de billijkheid zoodanige vrijstelling vereischt;

h) dat van *alle*, de alzoo verleende dispensatiën, opening worde gegeven aan de vergadering der Staten-Generaal.

En hiervan zegt de graaf VAN HOGENDORP, l. c. VIII, bl. [illegible]

Zoo lang als de oefening van dit regt van dispensatie binnen de gestelde grenzen blijft, in overeenstemming met den geest der grondwet, is er geen schadelijk gevolg te vreezen. Maar indien het verder uitgestrekt wierd, strijdig met den geest der grondwet, zoo zou de geheele wetgevende magt daarmede van aard veranderen en op losse schroeven gesteld zijn.

Regters! rilt u geen ijzing verwekkende schrik door de leden, wanneer gij u de rampen voor den geest brengt, die daaruit zouden voortvloeijen, *dat de geheele wetgevende magt van den staat op losse schroeven zoude zijn.*

Want ook nog heden is het waar, *propterea legum servi sumus, ut revera liberi esse possimus.*

V.

Welke uitvoering is er aan artikel 68, nu 67, der grondwet gegeven?

Opening van *al* de dispensatiën, *alzoo* verleend, — dat is blootlegging van de *gevallen waarin*, en de *redenen waarom*, en met inachtneming van welke bijzonderheden, de dispensatiën zijn verleend — is nooit door de ministers aan de Kamers gegeven.

Zij zonden alleen nu en dan bloote lijsten in, op welke vermeld stonden de dagteekeningen der besluiten *bij welke*, de namen der personen *aan* welke, en de wetsbepalingen *van* welke dispensatiën waren verleend. — Ik zal dezelve derzelven straks overleggen.

Dat voldeed niet aan den eisch der grondwet, welke *opening*, *blootlegging*, dat is *verantwoording* — vorderde; en evenwel, art. 68 der grondwet stond geschreven!

Daarmede is voortgegaan tot op den 24sten januari 1827.

Toen hebben de ministers ook dát nagelaten, tot dat, na verloop van 9 jaren en 10 maanden, op den [illegible] october 1836, bij gelegenheid van het onderzoek der begrooting voor 1837, in eene der sectiën van de Tweede Kamer het navolgende in het proces-verbaal is opgeteekend:

Eindelijk vraagt nog een lid, bij gelegenheid van het hoofdstuk van justitie, naar de oorzaak, waarom sedert meerdere jaren aan de Kamer geene opgaaf meer gedaan wordt van de dispensatien, door den koning verleend durende de tusschenpoozing tusschen de eene zitting en de andere. Hij vermeent dat zulke evenwel verleend zijn.

Op deze aanmerking werd bij de memorie van beantwoording gezegd: — neen *niets* gezegd; doch kort daarna, den 26sten november 1836, door den minister van binnenlandsche zaken, ad interim secretaris van staat, eene lijst van dispensatiën, in dat jaar verleend, aan de Kamer ingezonden.

De waarheid hiervan bevestigt ons de griffier der Tweede Kamer zelf, in zijn werk: *Antecedenten*, op bl. 85 schrijvende: *Van door den koning krachtens dit artikel verleende dispensatien, zijn aan de Kamer door den secretaris van staat jaarlijks, tot op den 24sten januari 1827, lijsten ingezonden en ter inzage der leden op de griffie nedergelegd, of later gedrukt rondgedeeld: wederom is zoodanige lijst bij de Kamer ontvangen den 29sten november 1836.*

Wat dunkt U van zoodanige nalatigheid gedurende [illegible] TIEN jaren? Hoe hoog verdient zulk eene naleving der grondwet te worden geroemd? — En evenwel art. 68 der grondwet stond geschreven!

In het *Handelsblad* van 23 october 1839, n°. 2485, werd medegedeeld, dat Z. M. bij de invoering der nieuwe wetgeving eene lange rei van dispensatiën der wet op de regterlijke organisatie en het reglement voor de plaatselijke besturen had verleend, ter toelating van bij de wet verbodene vereenigingen van regterlijke en andere betrekkingen.

In het *Handelsblad* van 28 october 1839, n°. 2489, werd dat beoordeeld bij het volgend artikel, onder het opschrift van *Regt van Dispensatie.*

»Men vraagt ons, op grond van welke wet Z. M. de vrijstellingen verleende, in het *Handelsblad* van 23 october ll. vermeld.

»Het zijn vrijstellingen van voorschriften, bevat zoo wel in de wet op de zamenstelling der regterlijke magt, als in de beide reglementen op het bestuur der steden en dat ten platten lande.

»Volgens het reglement op het bestuur ten platten lande, artikel 7, is de betrekking van burgemeester eener plattelands gemeente onvereenbaar met werkelijke justiciële functiën. Deze onvereenigbaarheid *schijnt* echter de koning, volgens artikel 10, in bijzondere gevallen, te kunnen opheffen.

»De wet op de zamenstelling der regterlijke magt, artikel 8, geeft den regel, dat de leden der regtelijke magt niet tevens eenig ambt kunnen bekleeden, waaraan eene vaste bezoldiging is verbonden. De wet zegt niet, dat de koning van die bepaling kan dispenseren.

»Het reglement op het bestuur der steden, artikel 46, verklaart het burgemeesters- en schepens-ambt, gelijk mede het stedelijk secretariaat en ontvangerschap onvereenbaar met werkelijke justiciële functiën. Het reglement verleent geene magt om van die voorwaarde te ontslaan.

»Heeft dan de kroon, bij de vrijstellingen van artikel 8 dier wet en van artikel 46 van dit reglement, zich bediend van het vermogen, haar toegekend in artikel 68 der grondwet?

»*Behalve de gevallen, waarin het regt van dispensatie aan den koning bij de wet zelve wordt toegekend, verleent dezelve ook, wanneer de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, en de zaken niet gevoegelijk uitstel kunnen lijden, na den Raad van State gehoord te hebben, dispensatien op bepaalde verzoeken van bijzondere personen, wier belangen, na ingenomen advies van den Hoogen Raad, in materie van justitie, en na behoorlijk onderzoek der zaken bij de overige departementen van algemeen bestuur, welke zulks aangaat, gebleken zijn zoodanige vrijstelling van wettelijke bepalingen in billijkheid te vereischen.*

»Men doet ons opmerken, vooreerst: dat dit koninklijk dispensatie-regt, eene uitzondering op den regel, beperkt is tot de tijden, waarin de Staten-Generaal niet zijn vergaderd, en tot de zaken, die niet gevoegelijk uitstel kunnen lijden: *lorsqu'il y a urgence*, zeide de Fransche tekst. Men vraagt, of de gevallen, waarin, zoo als gemeld werd onder dagteekening van 20 october, de koning vrijstelde, van dien aard waren, dat de beslissing niet kon worden verschoven tot de vergadering der Staten-Generaal, op 21 october geopend?

»Ten andere: dat artikel 68 der grondwet verzoeken eischt van *bijzondere personen. (particuliers.)* Dan de vrijstellingen, waar men van spreekt, zijn al te maal verleend aan ambtenaren.

»Ten derde: het verzoek moet, volgens de grondwet, zijn gedaan door bijzondere personen *in hun bijzonder belang*, *dans leur intérêt privé.* Het geldt hier de vereeniging van ambten, die wettelijk onvereenigbaar zijn. De grondwet zegt niet, dat de koning in het belang van de publieke dienst dispenseren mag. De koning heeft dus van de wettelijke voorwaarden van de publieke dienst vrijgesteld in het bijzonder belang van de genoemde individus. Is dat zonder bedenking?

»Ten vierde: de bepalingen van artikel 46 van het reglement op het bestuur der steden zijn, volgens artikelen 6 en 7 der grondwet, nu deelen der grondwet zelve. Men meent dat van de grondwet zelfs door de wetgevende magt niet kan worden gedispenseerd. Dat de koning het niet kan, heeft hij zelve gezegd. Volgens missive van den administrateur voor het binnenlandsch bestuur van 27 februari 1828, heeft de koning verklaard, »»dat, vermits de bepalingen, onder andere ook van dat artikel 46, ten gevolge van artikel 6 en 7 der grondwet, een deel der grondwet uitmaken, hoogstdezelve daarvan geene dispensatie kan verleenen.'' »

»Hoe kan hiermede genoemde vrijstellingen niet rijmen, men verlangt, dat wij dit regtspunt ophelderen.

»Men vraagt ons meer dan wij weten. De geopperde »twijfelingen schijnen ons van groot gewigt. Wij trachtten niet die op te lossen. Wij wenschen, dat geleerder, zal ons in staat brengen te antwoorden.''

Bij de herziening der grondwet in 1840, in de afdeelingen der Tweede Kamer, werd de aandacht op dit belangrijk onderwerp door alle vijf de afdeelingen gevestigd, zoo als blijkt uit derzelver *Handelingen*, uitgegeven door J. BELINFANTE, Ie. deel.

De 1ste afdeeling, onder het voorzitterschap van den heer en mr. E. C. LUZAC, zeide: *Acht leden zijn van gevoelen, dat dit artikel eene wijziging behoeft, en het beter ware eenvoudig het navolgende vast te stellen: »De koning verleent dispensatie in de gevallen, bij de wet bepaald.''*

»De overige dispensatien, niet bij de wetten zelve voorzien, blijven aan de wetgevende magt.''

De 2de afdeeling, onder het voorzitterschap van den heer baron SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE: *Vier leden verlangen om de dispensatien nader door speciale wetten te doen regelen, en zulks alhier voor te schrijven. Zij beseffen het onmisbare der zaak wel; maar kunnen door talooze voorbeelden staven, hoedanig de dispensatien de wetten thans beperken, en dezelve soms alle klem doen verliezen. Drie leden konden zich hiermede, uithoofde van de moeijelijkheid der omschrijving van hetgeen al dan niet in de termen zoude vallen, niet vereenigen.*

De 3de afdeeling, onder het voorzitterschap van jr. mr. W. L. F. C. VAN RAPPARD: *Vijf leden verlangen dit artikel door de navolgende bepaling vervangen te zien: »Bij de wet worden de gevallen geregeld, waarin door den koning dispensatie kan worden toegekend.''*

Uit de bewoordingen van art. 68 volgt, dat de dispensatien, indien de Staten Generaal vergaderd zijn, door de drie deelen van de wetgeving MOETEN VERLEEND *worden, en dat alleen dan,* WANNEER DE STATEN-GENERAAL NIET VERGADERD ZIJN, EN DE ZAKEN NIET GEVOEGELIJK UITSTEL KUNNEN LIJDEN, *het regt van dispensatie aan den koning alleen is toegekend. Raadpleegt men nu de ondervinding van 25 jaren, dan is, niettegenstaande de Staten-Generaal jaarlijks door elkander meer dan* ZEVEN MAANDEN ZIJN VERGADERD GEWEEST, *gedurende die 25 jaren nimmer eenig voorstel tot het verleenen van dispensatien in een bepaald geval door de regering gedaan, en is gedurende hetzelfde tijdsbestek slechts* VIERmaal *dispensatie van wettelijke bepalingen aan de Staten-Generaal gevraagd, en zulks nog alleen betreffende een punt van wetgeving, waaromtrent het regt van dispensatie later uitdrukkelijk aan den koning is opgedragen; zoo dat art. 68 slechts zeer zeldzaam heeft behoeven toegepast te worden; om zulke enkele gevallen schijnt het minder gepast eene bepaling in de grondwet op te nemen, waardoor de wetgevende magt geheel* ILLUSOIR *kan worden gemaakt, en die dan ook in geen enkele andere constitutie wordt gevonden. De twee overige leden deelen niet in dat gevoelen.*

De 4de afdeeling, onder het voorzitterschap van jr. mr. M. W. DE JONGE VAN CAMPENS NIEUWLAND: *Twee leden verlangen aan het einde van het artikel de bijvoeging, dat tevens zullen worden overgelegd de adviesen van justitie, van den Raad van State en van den Hoogen Raad.*

De 5de afdeeling, onder het voorzitterschap van den heer en mr. CORVER HOOFT: *»De dispensatien, door de wet voorzien, worden verleend door den koning, na ingenomen advies van den Hoogen Raad* (vier leden). *Een lid wilde gezegd hebben: Behalve de gevallen, waarin het regt van dispensatie door de wet aan den koning wordt toegekend, verleent dezelve ook dispensatie in de gevallen niet door de wet voorzien, overeenkomstig met een ingewonnen advies van den Hoogen Raad. Ook dan de laatste zinsnede te laten wegvallen.*[1]

De hoogleeraar THORBECKE schrijft in zijne *Aanteekeningen op de grondwet*, 2de uitgave, bl. 163 en volgg.

Wat zegt de ondervinding? In 1840 verklaarde, en men heeft haar niet wedersproken, eene afdeeling der Tweede Kamer, dat, gedurende de laatste 25 jaren, waarin de Staten-Generaal jaarlijks door elkander langer dan zeven maanden waren vergaderd geweest, nooit eenig voorstel tot dispensatie in een bepaald geval door de regering was gedaan. Over het algemeen was in dien tijd slechts viermalen dispensatie aan de Staten-Generaal gevraagd, en wel alleen betreffende een punt van burgerlijk regt, waarvan de dispensatie later door de wet aan den koning was opgedragen. Art. 67 heeft er dus toe geleid, dat de dispensatien de gewone wetgevende magt doorgaans voorbijgingen. Wat volgens de grondwet zeldzame uitzondering moest blijven, werd regel.

Voorts beperkt ons artikel de dispensatien, welke door den koning, gedurende de tijden, waarin de Staten-Generaal niet zitten, en in zaken, die geen uitstel lijden, kunnen worden verleend, tot eene bepaalde soort. Maar de kroon heeft, onder het deksel van artikel 67, dispensatien verleend van alle soorten.

Terwijl de kroon aldus meer deed, dan de grondwet wilde, deed zij aan den anderen kant minder. De tweede alinea gebiedt mededeeling der, op grond van het artikel verleende, dispensatien aan de Staten-Generaal; ten einde dezen haar, bij vergelijking met de grondwet, onderzoeken, en des noods rekenschap vragen zouden aan den verantwoordelijken minister.

Dispensatien behooren over het algemeen uiterst karig, niet dan waar de aard van het bijzonder geval vrijstelling dringend eischt, en nimmer ten gevolge van persoonlijke gunst of voorspraak te worden gegeven. Reeds daarom is de uitoefening van dat regt anders, dan door de wetgevende magt, hoogst bedenkelijk. Daarom onderwierp de tweede alinea het gebruik, door de kroon van artikel 67 gemaakt, aan het gestadig toezigt en oordeel der Staten-Generaal. Zij zouden, daar, van wege bijzondere omstandigheden, hunne goedkeuring niet vooraf had kunnen worden gevraagd, later goedkeuren. Dan het voorschrift der tweede alinea, werd gedurende eene reeks van jaren, niet uitgevoerd.

Het artikel en de geschiedenis van deszelfs toepassing wel overwogen, moest het niet zonder reden, ja enkel eene bron van misbruik schijnen?

In de *Staats-Courant* van 4 april 1842 n°. 79 verscheen een koninklijk besluit van 26 maart 1842, gecontrasigneerd door den mininister van buitenlandsche zaken, over de vergunningen van vrije jagt: dat zijn dispensatiën van de betaling, voor de jagt-acten verschuldigd, volgens het tarief, bij de wet op *de Jagt* van 11 julij 1814 vastgesteld.

Dat besluit is van den volgenden inhoud:

»Wij WILLEM II,

»Op de voordragt van onzen opper-houtvester, van den »19den maart 1842, n°. 31;

»Gezien het rapport van onzen minister van binnenlandsche »zaken van den 23sten maart 1842, n°. 209, 10de afdeeling;

»In overweging nemende, dat de voorschriften der wet van »11 julij 1814 (*Staatsblad* n°. 79) en het belang van 's rijks schatkist, de herziening vorderen der successivelijk verleende »vergunningen van vrije jagt, alsmede om dezelve voortaan »te beperken tot de personen, welker betrekkingen dergelijke »begunstiging medebrengen of toelaten;

»Willende tevens ingeslopen misbruiken doen ophouden;

»Hebben goedgevonden en verstaan:

»Art. 1. Alle toekenningen van vrije jagt, de visscherij »daaronder begrepen, worden ingetrokken en buiten effect »gesteld, met uitzondering, zooveel de jagt betreft, van »onzen opper-houtvester en der onder denzelven staande »ambtenaren, alsmede van de gouverneurs in de provinciën »voor derzelver personen.

»Art. 2. Voortaan zullen geene concessiën tot vrije jagt »voor langer dan een jagt-saizoen aan ons mogen worden »voorgedragen.

»Art. 3. Onze opper-houtvester blijft gemagtigd, om in »speciale gevallen, als bij tijdelijk verblijf van vorstelijke »personen of diplomaten, de uitoefening der vrije jagt toe »te staan.

»Art. 4. In de maand januari van elk jaar zal door onzen »opper-houtvester een staat van alle in het vorige jaar »afgegeve gratis-akten aan ons worden aangeboden, met bij»voeging van alle zoodanige consideratiën, waartoe de gemelde »staat aanleiding mogt kunnen geven.

»Art. 5. De wildschieters, welke aan de begunstigden met »vrije jagt, vallende in de uitzondering van artikel 1, »volgens het besluit van den 19den januari 1835, n°. 59, »kunnen worden toegestaan, zullen uitsluitend moeten jagen »voor die begunstigden; al het wild, dat zij vangen of schieten, »aan dezelven moeten afstaan, en geene belooning in wild »mogen ontvangen.

»Onze opper-houtvester is belast met de uitvoering dezes, »waarvan afschrift zal worden gezonden aan onzen minister »van binnenlandsche zaken.

's Gravenhage, den 26sten maart 1842.

WILLEM.

De minister van binnenlandsche zaken,

SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE.

En in de *Staats-Courant* van 24 october 1843, n°. 253, lezen wij, dat de minister van binnenlandsche zaken, in de avond-zitting der Tweede Kamer van 2 october 1843, onder anderen heeft gezegd, dat er vroeger ruim 741 roode acten werden uitgedeeld; doch dat er in dit jaar *slechts* — slechts! 256 zijn verleend — aan *daarop regt hebbenden.*

Ik bid het U Ed. Achtb. verstaat het wel, *daarop regt hebbenden op dispensatien!* Nu behooren zij reeds onder de verkregene regten, die men kan eischen! Van deze soort van dispensatiën, bij honderd-tallen jaarlijks rondgedeeld, is nooit aan Staten-Generaal *opgaaf* — veel minder *opening* gegeven. — En toch art. 67 der grondwet stond geschreven!

Regters! getuigt dit alles van naauwgezette naleving der grondwet? en dat ten opzigte van een onderwerp van zoo groot belang; ten opzigte van een regt, dat, kwalijk gebruikt, de geheele wetgeving op losse schroeven zoude zetten.

Zou de minister van justitie niet wijzer hebben gehandeld, wanneer Z. Exc. *dit* onderwerp *thans* — en *hier* — niet ter sprake had gebragt?

VI.

Welk *misdrijf* heeft nu de *Arnhemsche Courant* bedreven, door van dit gebruik, van het regt van dispensatie gemaakt, te spreken?

Zij heeft in haar n°. 137 van 1843, d. d. 13 julij gezegd: *dikwerf worden er dispensatien van wettelijke bepalingen verleend gedurende de zitting. Art. 67 der grondwet is tot dusverre als niet geschreven.*

Ligt daarin eene overtreding?

Mij dunkt, het *Handelsblad* van 28 october 1839, heeft vrij wat meer gezegd. De hoogleeraar THORBECKE heeft over hetzelfde en over veel meer dan dat geklaagd.

Ik zie niets in dit artikel dan eene flaauwe herhaling van opmerkingen, reeds vroeger door anderen met veel meer kracht geuit, en met veel meer nadruk betoogd. — En evenwel tegen hen is geene strafvordering ingesteld, maar dezelve is voor den uitgever der *Arnhemsche Courant* bewaard.

Ik zeg dat niet om te klagen, veel minder, om te beweren,

dat óf het *Handelsblad*, óf de heer THORBECKE vervolgd hadden moeten worden; neen, ik ben dadelijk bereid hetgeen zij schreven en ik aan UEd. Achtb. voorlas, te onderschrijven. Maar ik zeg het, om te doen opmerken, dat de *Arnhemsche Courant* door Z. Exc. den minister van justitie met eene bijzondere onderscheiding wordt behandeld.

Welke is de naam der overtreding, haar ten laste gelegd? *Laster*.

Daartoe wordt gevorderd:

1°. de aantijging *d'un fait précis*, eener bepaalde daad. (Art. 367 *C. P.*);

2°. *à un individu quelconque* (art. 367) of eene bepaalde openbare *autoriteit* of ligchaam van staat. (Art. 2 der wet van 16 mei 1829);

3°. dat de aantijging *valsch* — de daad niet gepleegd zij. (Art. 357);

4°. dat die aantijging *boosaardiglijk* zij geschied. (Art. 1, 2 en 3 der wet van 1 juni 1830).

Al deze vereischten ontbreken.

Ad 1. Er is gesproken van het verleenen van dispensatiën gedurende de zitting in het algemeen.

Er is geklaagd over eene overtreding van artikel 67 der grondwet in het algemeen.

Geene enkele bepaalde daadzaak is er opgenoemd.

Geene dispensatie vermeld, die gedurende de zitting is verleend.

Het is, alsof ik van iemand zeide: hij schaamt zich dikwerf niet op de gronden van anderen te gaan, en de vruchten van daar in te zamelen, door anderen verbouwd.

Vergelijkt dat geschrevene met het artikel van het *Handelsblad* van 28 october 1839, en de juistheid dezer opmerking zal duidelijk in het oog vallen: daar werden bepaalde dispensatien onmiskenbaar aangeduid. Hier is dat het geval niet.

Het openbaar ministerie schijnt dit te hebben gevoeld, en daarom ook van overtreding van art. 375 *C. P.* bij de aanklagte gewag te hebben gemaakt.

Ik vraag evenwel of hier aan een *vice déterminé*, als dronkenschap, onkuischheid, oneerlijkheid, enz. te denken zij.

Het verzaken van wetsbepalingen, het meermalen herhalen daarvan, levert wel eene reeks van daden, geen *vice déterminé*, in den zin dezer wetsbepaling, op.

Ad. 2. Een bepaalde persoon of autoriteit. Er is niemand genoemd, noch aangeduid. Art. 2 der wet van 16 mei 1829 maakt daarop geene uitzondering.

Dat artikel vordert aanduiding, vermelding van de autoriteit of het collegie, uit meer dan een persoon bestaande, al is het ook, dat geen persoon uitdrukkelijk zij uitgeduid; b. v. de regtbank, de stedelijke regering.

Ook volgens deze wet is het alzoo volstrekt noodzakelijk, dat de bepaalde persoon, de autoriteit, of het collegie zij genoemd, tegen welken de laster of hoon is gerigt. En dat is het wat ontbreekt.

Het openbaar ministerie beweert, dat bij deze beschuldigde zinsnede de koning is bedoeld, en dezelve de strekking heeft om den koning te lasteren, immers te honen.

Ik heb veel te antwoorden.

Van *bedoelingen* kan geene sprake zijn, de strafwet eischt *daden: cogitationis poenam nemo patitur.*

Strekking mag even weinig in aanmerking komen. De tijd der *crimes de tendence* is reeds lang weder voorbij.

Maar ik ontken, met volle regt en geheel naar waarheid, dat de koning bij dit geschrevene genoemd, of maar bedoeld is; dat het geschrevene strekking heeft, om de handelingen van Z. M. te veroordeelen, of maar te beoordeelen.

De naam des konings wordt in de bestredene zinsnede, in dit en het voorafgaande gedeelte van dit geheele courant-artikel niet genoemd; daarin wordt van Zijne Majesteit niet gesproken.

In die beide gedeelten van dat artikel wordt daarentegen uitdrukkelijk gesproken van de *ministers;* en gezegd wat de *minister* op het oogenblik van het indienen van het verzoek om dispensentatie *moet* doen, wat geen *minister vermag* te doen.

Van de *onderteekening des konings* onder een besluit, waarbij dispensatie wordt verleend, wordt niet gerept; maar van het *contrasigneren des ministers* wordt uitdrukkelijke melding gemaakt. Doch ik bestrijde met niet minder ijver en grond het regtskundige dezer beschuldiging.

Bij het uitbrengen dezer beoordeeling van de *Arnhemsche Courant kan*, *mag* aan den koning niet worden gedacht.

Het beweren van het tegendeel verraadt groote onkunde in de eerste en voornaamste beginselen van het staatsregt, en van eenen constitutionelen regeringsvorm.

De koning kan geen kwaad doen.

De koning is niet verantwoordelijk; hij is onschendbaar.

Zijne ministers zijn verantwoordelijk, hun contresein dekt hem en stelt hen aansprakelijk en strafbaar.

Dit groote beginsel, uitgedrukt in art. 75 onzer tegenwoordige grondwet, mag gezegd worden het plegtanker der heiligheid en veiligheid der kroon te zijn; zoo als de grondwet gezegd wordt het plegtanker te zijn van de vrijheid en het geluk des volks.

Achter dat weldadige schild zijn onze vorsten volkomen veilig en kunnen zich vrij bewegen, om naar inzigt en vermogen de welvaart hunner volken te bevorderen; en het contresein hunner ministers is, om hunne ontwerpen uitvoerbaar te maken, wijsselijk gevorderd, om hen van dwalingen terug te houden, of die dwalingen op de rekening van anderen over te schrijven; en van hen altijd naar waarheid te kunnen zeggen: *de koning kan geen kwaad doen.*

Nu kunnen wij, ingezetenen, gerust en vrij de daden onzer bestuurders beoordeelen, en daardoor onze belangstelling in het welzijn van ons vaderland aan den dag leggen. Wij behoeven nooit te vreezen, dat wij onzen geëerbiedigden koning zullen treffen; onze pijlen kunnen hem niet bereiken, hij is achter dat schild volkomen veilig. Onze aanmerkingen, onze berispingen, onze beschuldigingen, zelfs onze laster en onze hoon kunnen opklimmen tot de ministers; maar daar, daar stuiten zij, en de troon is ontrefbaar.

Gij meent immers niet, dat daarom die ministers, als ongelukkige slagtoffers voor de dwalingen en vergrijpen van anderen te beklagen, of deze beginselen van onregtvaardigheid te beschuldigen zijn?

Hun contresein staat alleen ter hunner beschikking: niemand — de koning zelfs niet — kan het hun afdwingen. Zij plaatsen het wèl overwogen, vrijwillig. Zij zijn de bolwerken der natie tegen de uitspattingen der kroon. Meenen zij het contresein te moeten weigeren, — zij kunnen hunne betrekking nederleggen; en alle verantwoording ontgaan. Maar meenen zij het te mogen plaatsen, dan nemen zij, wetende en willende, de verantwoordelijkheid dier handeling op zich, en sluiten dienaangaande eene grondwettelijke overeenkomst met de natie.

Met verbazing heb ik zoo even van den verlichten officier van justitie gehoord, dat ZEd. Achtb. die ministeriële verantwoordelijkheid voor eene waterbel, eene schim zonder wezen schijnt te houden.

Ik meen, dat het ontegenzeggelijk is, dat diezelfde ministeriële verantwoordelijkheid de hechte grondsteen is, waarop eene constitutionele monarchie alleen kan — en volstrekt *moet* — rusten.

En ik zie daarin de uitgestrektheid van het vergrijp der ministers van onzen eersten WILLEM, die stoutweg het bestaan der ministeriële verantwoordelijkheid in ons staatsverdrag ontkenden, en, om zich zelven te bergen, den koning prijs gaven.

En, zoo al de verbittering der natie heeft verhinderd, dat de dood van STRAFFORD den moord van KAREL STUART heeft voorgekomen, of de laffe KAREL X, na den val zijner ministers, de teugels van zijn bewind niet in handen kon houden, — leveren dan die daadzaken iets meer op, dan nieuwe bewijzen voor de verdorvenheid en zwakheid der menschen? Kan daaruit worden afgeleid, dat het beginsel der ministeriële verantwoordelijkheid niets meer dan eene waterbel, eene ijdele schim verdient te worden genaamd?

Met nog meer verbazing heb ik uit dienzelfden welbespraakten mond gehoord, dat ZEd. Achtb. de bepalingen, aangaande de ministeriële verantwoordelijkheid, thans in onze grondwet opgenomen, als *klaar*, *duidelijk* en *volledig te zamenhangende* heeft geroemd.

Naar mijne overtuiging zijn diezelfde bepalingen *duister*, *onbestemd*, *onvolledig;* en die overtuiging heb ik bij eene vroegere, plegtige gelegenheid, naar mijn vermogen, ontwikkeld en verdedigd.

Hier, en voor dit oogenblik, heb ik aan deze bepalingen, hoe gebrekkig ook, genoeg. Het beginsel der ministeriële verantwoordelijkheid is erkend, aangenomen, in de grondwet uitgedrukt.

En nu kan men de *Arnhemsche Courant*, wanneer zij over de handelingen der ministers spreekt, niet ten laste leggen, dat zij den koning heeft gelasterd of gehoond.

Even zonderling luidt het in mijne ooren, en evenveel onkunde verraadt het in mijn oog, wanneer ik in de beschuldiging lees, dat, zoo al niet de *koning alleen*, dan ten minste *de koning en zijne ministers* zijn gelasterd en gehoond.

Die te zamenvoeging van *koning en ministers*, om dezelve op ééne lijn te plaatsen, is vreemdsoortig. Die vereeniging, welke ik *associatie* zou kunnen noemen, is stuitend. Het denkbeeld, dat *koning en ministers correi debendi* zouden kunnen worden, is ongrondwettig.

Tegen de beschuldiging, dat de beklaagde de ministers alleen zou hebben gelasterd of gehoond, behoef ik denzelven niet te verdedigen.

Die beschuldiging is niet ingebragt. Er is geen minister genoemd noch aangeduid. De minister van justitie beweert zelf, dat de ministers te zamen geene autoriteit, geen collegie uitmaken.

En de officier van justitie heeft zoo even erkend, zoodanige beschuldiging hier niet aannemelijk te achten.

Ad. 3. De waarheid van het geschrevene in het aangeklaagde artikel.

Ik wenschte, voor de eer der regering, en voor het geluk des volks, dat deze beklaagde zich verpligt gevoelde te erkennen, dat hij heeft gedwaald; en, berouwhebbende, zijne toevlugt moest nemen tot die welwillende verschooning, welke de officier van justitie ons, als verkrijgbaar, heeft afgeschetst.

Maar helaas! Wij mogen dien weg niet inslaan. Hetgeen daar geschreven staat is maar al te waar. En ik ben volkomen bereid, aan de ministeriële opvordering te voldoen, door de *daadzaken* op te geven, en de *bewijzen* over te leggen.

a) De zitting van de Staten-Generaal van 1823 — 1824 is, blijkens de *Staats-Courant* van 8 juni 1824, op den 5den juni gesloten; en, blijkens de lijst, den 28sten october 1824 aan de Staten-Generaal ingediend, zijn op den 6den juni 1824 47; op den 16den juni 1824 10; op den 27sten juni 1824 9 dispensatiën verleend.

Zietdaar de waarheid van het gezegde in ons artikel, *men stelt de beslissing uit, tot dat de Kamers zijn uiteengegaan.* Al die dispensatiën betroffen art. 162 *C. N.* — Bij art. 164 is den koning wel de bevoegdheid verleend om dispensatie te verleenen, van art. 163, — niet van art. 162 *C. N.*

b) De zitting van 1837 — 1838 is, blijkens de *Staats-Courant* van 4 april 1838, gesloten op den 3den april 1838, en, blijkens eene lijst, bij brief van 23 october 1838 door den secretaris van staat VAN DOORN ingezonden, zijn op den 5den april 1838 twee dispensatiën verleend van art. 484, *C. N.*, en de wet van 12 juni 1816, *Staatsblad* n°. 26. Ziet daar een bewijs voor diezelfde waarheid.

c) De zitting van 1838 — 1839 is, blijkens de *Staats-Courant* van 23 juli 1839, gesloten op den 22sten juli 1839, en, blijkens eenen brief van denzelfden secretaris van staat, van 8 november 1839, is op den 27sten mei 1839 eene dispensatie verleend van art. 91 B. W. Ziet daar ons *eerste* bewijs voor de waarheid van het aangeklaagde gedeelte van het artikel zelf.

d) De zitting van 1839 — 1840 is, blijkens de *Staats-Courant* van 16 juni 1840, gesloten op den 15den juni 1840; en, blijkens de lijst, ingezonden door den minister van justitie, van 17 maart 1841, zijn op den 30sten juni 1840 zes dispensatiën verleend van de wet op de Regterlijke Organisatie. — Zietdaar een bewijs voor de waarheid van hetgeen in onze bestredene zinsnede voorafgaat; en, blijkens eene lijst bij brief den 8sten maart 1841, door den minister van binnenlandsche zaken ingezonden, is op den 9den april 1840 eene dispensatie verleend van art. 39 der wet van 8 januari 1817 op de nationale militie. — Ziet daar een *tweede* bewijs voor de waarheid in geschil.

e) De zitting van 1840 — 1841 is, blijkens de *Staats-Courant* van 16 october 1841, eerst den 15den october 1841 gesloten; en, blijkens de lijst, door den minister van justitie den 24sten februari 1841 ingezonden, zijn op den 5den juni 1841, *twee* dispensatiën verleend van de wet op de zamenstelling der regterlijke magt. Ziet daar een *derde* en *vierde* bewijs voor de waarheid in geschil.

f) De zitting van 1841 — 1842 is, blijkens de *Staats-Courant* van 12 juli 1842, den 11den juli 1842 gesloten; en blijkens diezelfde lijst is op den 13den november 1841 eene gelijke dispensatie verleend. — Ziet daar een *vijfde* bewijs voor de waarheid in geschil.

g) De zitting van 1842 — 1843 is den 10den october 1843 gesloten; en op den 3den september 1843, dat is gedurende de laatst geëindigde zitting der Kamers, en na dat deze strafvordering was ingesteld, is aan mejufvrouw STERREN, te Velp, de volgende dispensatie verleend:

»Wij WILLEM, II.

»Gezien de voordragt van onzen minister van binnenlandsche »zaken van den 31sten augustus 1843, n°. 159, 3de afdeeling;

»Hebben goedgevonden en verstaan;

»Bij afwijking van het bepaalde bij artikel 21 der algemeene »verordeningen op het afnemen en afleggen der examens [illegible] »personen welke lager onderwijs begeeren te geven, be[illegible] »rende bij de wet van 3 april 1806, te verklaren, dat [illegible] »acte van algemeene toelating als schoolhouderesse, afge»geven onder dagteekening van 10 october 1837 door de »provinciale commissie van onderwijs in *Noord-Holland* aan »SUSANNA STERREN, welke verlangt te worden geadmitteerd »als kostschoolhouderesse te Velp, in Gelderland, in dit »bijzonder geval, ook voor de provincie Gelderland [illegible] »geldig zijn

»Onze minister voornoemd is belast met de uitvoering dezes.

»'s *Gravenhage*, den 3den september 1843.

(Get.) WILLEM.

De minister van binnenlandsche zaken,

(Get.) SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE.

Merkt daarbij wel op, dat daarover geen Raad van State is gehoord; en ziet daar een *zesde* bewijs voor onze waarheid in geschil.

Ad 4. Maar de wet van 1 juni 1830 vordert voor de strafwaardigheid ook nog, dat de hoon en laster *boosaardiglijk* in het openbaar zij uitgebragt.

a) Daaraan valt niet te denken bij hem, die gebruik maakt van het regt, hem bij art. 4 der wet van 16 mei 1829 toegekend, om over de handelingen der openbare magten zijne gedachten te uiten en die te beoordeelen.

Zoo die gedachten al eens ten eenenmale verkeerd, die oordeelvellingen geheel valsch mogten uitvallen, — dan heeft hij nog maar misgetast, gedwaald, niet gelasterd; — [illegible] verdient hij te worden wedersproken, gelogenstraft, [illegible] gewezen, — niet gestraft.

b) Maar het is nu bewezen; de *Arnhemsche Courant* heeft niet misgetast, niet gedwaald. Hare stelling is door de zaken gestaafd, — en hare oordeelvelling is door dat [illegible] geregtvaardigd. *Artikel* 67 *der grondwet is tot dusver als niet geschreven.*

c) En nu verzoek ik UEd. Achtb. ook op te merken, [illegible] *bescheiden* deze aanmerking in het midden is gebragt, [illegible] eene daadzaak is aangevoerd, niet een minister is genoemd, niettegenstaande beide bekend waren. Er is alleen eene [illegible] gemeene, onbepaalde klagt uitgebragt; en die klagt is [illegible] bewezen volkomen gegrond te zijn.

d.) Hier mag ik niet blijven stilstaan; ik moet UEd. Achtb. verzoeken nog eene schrede te stijgen.

Wat heeft deze gedaagde gedaan?

Hij, dagblad-schrijver, die niet in het duister schuilt, maar deze dagbladen, door hem, of door anderen voor hem geschreven, op zijnen naam en onder zijne verantwoordelijkheid uitgeeft, verspreidt, en de aansprakelijkheid voor dezelve zonder aarzelen op zich neemt;

Hij, die het zich ter take heeft genomen, de handelingen der regering gade te slaan en te beoordeelen; —

Hij, die, van dat regt gebruik makende, zich ter voorlichting van de wachters voor de grondwet, voor de onschendbaarheid dier grondwet op den uitkijk heeft geplaatst.

Hij ontdekt verkeerdheden, misbruiken, afwijkingen, [illegible] de strekking hebben om de geheele wetgevende magt op [illegible] schroeven te zetten; en hij uit bescheidenlijk eene klagt, zeer onbestemd voor het algemeen, maar tevens zeer [illegible] staanbaar voor de vertegenwoordigers des volks, die de [illegible] wijzen, voor hetgeen hij aanduidt, in handen hebben, [illegible] aangesteld zijn om zoodanige vergrijpen te keer te gaan, [illegible] gezworen hebben *bij geene gelegenheid en onder geen* [illegible] *wendsel hoe ook genaamd van de grondwet te zullen* [illegible] *wijken, of toe te stemmen dat daarvan afgeweken* [illegible]

Waarlijk hij heeft een verdienstelijk werk verrigt, [illegible] dure burgerpligt vervuld.

Had hij, dit geschrevene zich toeeigenende, [illegible] en verspreidende, eene onwaarheid uitgestrooid, [illegible] wedersproken, gelogenstreft, beschaamd gemaakt [illegible] worden.

Had hij door zoodanige handeling iemand, wie ook, [illegible] de daad gelasterd of gehoond, — hij zou daarvoor [illegible] en met zijn vermogen, of met zijne vrijheid hebben [illegible]

Maar nu hij, in plaats daarvan, zich welverdiend heeft gemaakt bij den staat, mag hij eene burger-kroon waardig worden geacht. En hij mag dat vooral, wanneer (dat geen God geve!) de voorspelling van den edelen [illegible] van justitie zal worden bevestigd; en dit geschrevene en deze strafvordering, hoe ook uitgevallen, deze [illegible] voor het vaderland zullen dragen, dat voortaan artikel [illegible] grondwet niet te vergeefs zal geschreven staan.

En de overtuiging daarvan schenkt mij de noodige vrijmoedigheid, Regters! om mijne rede te besluiten, met [illegible] Achtb. deze vraag voor te leggen:

Welke van beiden zoudt gij liever hebben geschreven, deze aangeklaagde woorden der *Arnhemsche Courant*, [illegible] het bevel van den minister van justitie, dat deze [illegible] en deze strafvordering gelaste?

Het antwoord, dat ik met zeker vertrouwen op de [illegible] van UEd. Achtb. verwacht, vleije ik mij te zullen treffen in de *vrijspraak* van dezen beklaagde, op welke [illegible] eerbied, maar ook met nadruk ding.

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.